

Bijlage bij verslag 2018 – 2020

Symposium Duurzame Hofjes 14 juni 2019

Op vrijdag 14 juni vond bij Hof Meermansburg een landelijk symposium plaats over Duurzame Hofjes. Ruim 50 deelnemers – meest Hofjes bestuurders, maar ook vertegenwoordigers van provincie, Rijksdienst Cultureel Erfgoed en het bedrijfsleven – uit heel Nederland waren in Leiden aanwezig.

Het symposium vond plaats omdat er ook bij Hofjesbesturen steeds meer het besef komt dat verduurzaming van deze woonvorm uit het verleden noodzaak wordt om ook in de toekomst blijvend de rol van “levend monument” te kunnen blijven spelen. Dat is bij eerdere modernisering in de sfeer van de volkshuisvesting ook steeds gebeurd. En met succes! Hofjes die vaak uit de 17e en 18e eeuw dateren zijn achtereenvolgens aangesloten op nutsvoorzieningen zoals riolering, drinkwater, gas en stroom. Ook de verwarming en het koken vindt niet meer plaats op basis van het stoken van hout, turf of kolen zoals in de tijden van weleer.

En nu dus de energietransitie die de gehele bestaande woningvoorraad zal raken. Een enorme klus en voor monumentale hofjes nog net even wat ingewikkelder dan voor andere huizen. Het Hof Meermansburg is een van de eerste Hofjes in ons die hier mee aan de slag zijn gegaan. Reden voor het Landelijk Hofjes Beraad om aan ons Hof te vragen de ervaringen die we inmiddels hebben opgedaan te delen met collega's.

Ruim 50 regenten uit heel Nederland kwamen naar Leiden om het symposium dat werd georganiseerd bij te wonen.

In het gebouw De Nieuwe Energie werden een drietal voordrachten gehouden .

Allereerst sprak Diederik Samsom, voorzitter van de klimaat tafel gebouwde omgeving. Hij erkent dat in zijn bijdrage aan het komende klimaat akkoord relatief weinig aandacht aan monumenten – laat staan aan Hofjes – is geschonken. De immense opgave om 7 miljoen bestaande woningen

Diederik Samsom

en bedrijfsgebouwen aan te pakken vormt daarvoor een redelijke verklaring. Daar ligt de prioriteit voor de komende 30 jaar.

Voor Hofjes voorziet Samsom geen afzonderlijke financiële ondersteuning in het verschieft; wel voor monumenten in het algemeen. “Routekaart 2.0” is

de codenaam die daarvoor wordt genoemd. Soms vroeg zich zelfs af of de sociale functie die Hofjes van ouds vervullen – betaalbaar wonen voor mensen met een smalle beurs in het centrum van de stad – wel altijd vol te houden is. Subsidie moet immers door alle belastingbetalers worden opgebracht.

Die benadering kan bij de Hofjesbesturen op weinig aanhang rekenen. Het idee dat hofjeswoningen in de toekomst alleen bereikbaar zouden zijn voor de happy few strijdt met hun sociale oorsprong in het verleden. Ook dat is onderdeel van het erfgoed!!

Birgit Dulski – de tweede spreker – is auteur van het handboek voor duurzame monumentenzorg. Daarin worden systematisch alle mogelijkheden, maar ook onmogelijkheden die bij het verduurzamen van monumentale panden spelen behandeld. In haar bijdrage aan het symposium liet zij aan de hand van een reeks concrete voorbeelden zien wat er zoal aan de orde kan komen.

Maatwerk, maatwerk, maatwerk. Dat is de rode draad van haar betoog. Geen

monument is hetzelfde; dat geldt ook voor Hofjes. Gelukkig is dat inmiddels ook doorgedrongen bij de overheid, zowel op Rijksniveau – Rijksdienst Cultureel Erfgoed – als regionaal. Het maatwerkadvies dat Erfgoed Leiden voor Hof Meermansburg opstelde is daarvan een voorbeeld. [Presentatie](#) van Birgit Dulski over duurzame momentenzorg tijdens symposium op 14 juni 2019

Leendert Jonker en Leo Kruger – respectievelijk regent van Hof Meermansburg en manager bij bouwbedrijf Ouwehand dat de verduurzaming van Hof Meermansburg uitvoert – gaven een kijkje in de uitvoeringspraktijk. Wat kom je tegen bij het maken van plannen en het vinden van financiering. Welke technische oplossingen kun je in de concrete omstandigheden het beste toepassen. En – heel belangrijk – hoe vind het overleg met de bewoners plaats. De huurders kunnen immers niet zo maar gedwongen worden om de maatregelen aan hun woning te laten plaats vinden. Die kunnen namelijk niet worden getroffen terwijl de bewoners in hun woning blijven zitten.

Een van de 30 woningen in Hof Meermansburg fungeert als wisselwoning. In cycli van 3 weken vinden tijdelijke verhuizingen plaats. IN die drie weken worden de maatregelen getroffen: gevel- en dakisolatie met isovlas; installeren balansventilatie, (meestal) afsluiten kookgas, plaatsen achterzetramen, vervangen radiator.

In totaal investeert het Hof ruim 9 ton in de 30 woningen. Dat gaat in drie fasen. De eerste fase is eind 2019 klaar. De volgende 2 fasen worden momenteel voorbereid.

Van de provincie Zuid Holland en de gemeente Leiden is subsidie ontvangen. Een Rijkssubsidie die voor Hofjes van toepassing was liepen we mis omdat op het moment van indienen de pot leeg was. Een flinke domper, omdat het Hof uit die pot voor verhuurders mogelijk een ton subsidie zou hebben kunnen krijgen...

Toch gaat Hof Meermansburg door.

Na afloop gingen de deelnemers aan het symposium een kijkje ter plekke nemen. Een

tweetal huisjes konden worden bezocht. In de regentenkamer waren vervolgens info stands van het bouwbedrijf en de leveranciers van de meest relevante producten te zien. Onder het genot van een drankje en met muzikale ondersteuning van de bekende gitarist [Martijn Buijnsters](#).